

The Romanian crisis is the result of the failure of all governments over the last 20 years to implement capitalism, as the original Dambovită model allowed the gang of cardboard businessmen-politicians to early seize control of economy, BNR governor adviser Lucian Croitoru said in a comment.

Lucian Croitoru: Will we manage to make capitalism the new normality?

Most people think the current economic crisis and especially its depth is the product of free market capitalism. The fact this happens shortly after the fall of socialism seems to be proof enough for many Romanians. Only few people still think and fewer still understand that the world crisis actually appeared because of capitalism shortcomings in the very countries that made it famous.

In the world in general, the solution to economic and social problems is to repair capitalism. In Romania, the deep challenge is actually the installation of capitalism and turning it into the new normality.

World crisis and capitalism

Capitalism means a series of responsible free choices private entities (people or companies) make, based on a set of good rules. Responsible, free choices and good rules work together to make capitalism the most productive known method of economic organization.

Capitalist Germany surpassed socialist Germany, South Korea surpassed North Korea and Finland surpassed Estonia when the latter was still part of the Soviet Union.

One can tell us that private free choices have always been responsible and did not contribute to the current crisis. But certainly that when the financial crisis broke out, the rules had stopped being good for some time.

The crisis interrupted a gradual process of derailing the rules from the key requirements of being clear, coherent and correct (without favoring special interests). When these rules derail significantly from these requirements, one can no longer speak about capitalism.

Markets have become more global, while regulations remained fragmented nationally, regionally, on products and institutions. Even in the most advanced economies, the innovations of globalized financial markets were not followed by good rules, so the structure of stimuli became distorted. The emergence of the shadow banking system, almost unregulated, is the clearest, most well known example.

Gradually, economy tended to become captured by those who understood how to use inappropriate regulations and distortions within stimuli structure. More and more private decisions have lost their responsible nature. For instance, some governments' decision to save private entities has violated the principle of responsibility for decisions made and has altered competition.

Thus, some were able to stay on the market only by preventing others from coming up with better products, which is a loss to society. Moreover, the state's implicit guarantee made it possible for some to take risks that brought them profit and losses to the tax payers. These practices explain the incredible magnitude of the 2004-2007 boom and the ensuing collapse. This result was not generated by capitalism, but by the gangs that got a partial hold of the economy.

Dambovită "capitalism"

In Romania, the gangs (that symbiosis that appeared after the revolution between those who create rules and the new business elites) have taken hold of economy since December 1989. The current crisis in Romania is first of all the expression of governments' failure to implement capitalism. Market economy relied on the principle that people are free to take opportunities and assess risks within the limits set by laws. Those who succeed are free to take the profit and those who cause losses must pay.

In Romania, we are a long way from the principles I mentioned. **First of all** the delay in adopting some good rules makes it that real entrepreneurs are absent. There are too many “cardboard” businessmen. With some exceptions, Romanian businessmen have the same traits they had decades ago: they look at the public budget, waiting for bone to drop.

The businessmen connected to budget funds don't see opportunities everywhere, as it happens with free market capitalism, but they see opportunities in any budgetary projects. Some of these businessmen are political clients.

They don't get rich of the risks they take on their own money, as the natural thing would be, but of the “allocations” that favor them instead of others. There is a proverb saying, “tell me who you hang out with so I can tell you who you are” and this proverb would also work in the variant, “tell me who is in power so I can tell you who will win public tenders for projects funded with tax-payers' money.”

Secondly, these “cardboard” businessmen don't evaluate and don't take any counterparty risk. They are safe. Even if it pays with delays, the state budget pays, eventually.

But it pays a sufficient price to cover for the delay. This implicit interest rate is inflationist. But the tax-payer is captive, there is nothing they can do. Businessmen connected to the public budget rather reflect a flaw in the state apparatus than the evil nature of their business.

Thirdly, the other entrepreneurs who take risks are not necessarily free to take the profit. The estimated profit for today's investment could simply not materialize because of the too often changes in the tax paying system.

In the end, in the Romanian economy, not all those who cause losses actually bear the consequences. Weak budgetary restrictions continue to operate in the relationship with the state. Many state entities or even private ones, if they are too big to fail, they are saved by the state. Companies had debts to the state budget of almost 3.3 percent of the GDP, most of it coming from state companies. But partially, these debts are written off now and then, under various pretexts...

It will become evident that Romanian politicians lacked vision when they allowed rules to stay unclear, incoherent and favoring special interests.

In Romania, the economic system built since 1990 was erroneously called capitalism. This is the biggest collective illusion Romanians have gone through. Putting capitalism where it belongs remains Romania's biggest challenge, as for the entire world. But could a government that would openly assume this objective defeat the economic gangs in Romania?

Croitoru: În România nu e capitalism. Clicile de antreprenori de carton - politicieni au acaparat economia

Criza din România este rezultatul eșecului guvernelor din ultimii 20 de ani de a instaura capitalismul, modelul original de Dâmbovița permițând acapararea timpurie a economiei de către clicile antreprenori de carton - politicieni, spune într-un comentariu Lucian Croitoru, consilier guvernator BNR.

Lucian Croitoru: Vom reuși să facem din capitalism noua normalitate?

Cei mai mulți cred că actuala criză economică și mai ales profunzimea ei este produsul capitalismului bazat pe piețe libere. Faptul că aceasta se întâmplă la foarte scurt timp de la căderea socialismului pare să fie o dovadă pentru mulți români. Doar puțini mai cred și chiar și mai puțini înțeleg că, dimpotrivă, criza mondială a apărut de la lipsa capitalismului chiar în țările care l-au consacrat.

În lume, în general, soluția la problemele economice și sociale este refacerea capitalismului. În România provocarea profundă este chiar instaurarea capitalismului și transformarea lui în noua

normalitate.

Criza mondială și capitalismul

Capitalismul înseamnă o succesiune de alegeri libere responsabile pe care le fac entitățile private (oameni sau firme) dat fiind un set de reguli bune. Alegerile libere responsabile și regulile bune conlucrează pentru a face din capitalism cel mai productiv mod de organizare economică cunoscut.

Germania capitalistă a întrecut Germania socialistă, Coreea de Sud a întrecut Coreea de Nord, iar Finlanda a întrecut Estonia pe vremea când aceasta din urmă era parte a Uniunii Sovietice.

Ni se poate spune că alegerile libere private au fost întotdeauna responsabile și că nu au contribuit la criza actuală. Dar, cu certitudine, când a izbucnit criza financiară regulile nu mai erau demult bune.

Criza a întrerupt un proces treptat de deraiere a regulilor de la cerința de a fi clare, coerente între ele și corecte (adică fără a favoriza interese speciale). Când aceste reguli deraiază substanțial de la aceste cerințe, nu mai putem vorbi de capitalism.

Piețele au devenit tot mai globale în timp ce reglementarea a rămas fragmentată național, regional, pe produse și pe instituții. Chiar și în cele mai avansate economii, inovațiile piețelor financiare globalizate nu au fost urmate de reguli bune, astfel că structura stimulentei s-a distorsionat. Apariția sistemului bancar umbră (shadow banking), aproape nereglementat, este cel mai clar și cunoscut exemplu.

Treptat, economia a avut tendința să fie capturată de cei care au înțeles cum pot exploata reglementarea neadecvată și distorsiunile din structura stimulentei. Tot mai multe decizii private și-au pierdut caracterul responsabil. De exemplu, salvările unor entități private de către guverne au încălcat principiul răspunderii pentru deciziile luate și au alterat concurența.

Astfel, unii au putut rămâne pe piață doar prin împiedicarea altora de a veni cu produse mai bune, ceea ce reprezintă o pierdere pentru societate. Mai mult, garanția implicită a statului a făcut posibil ca unii să-și asume riscuri care le-au adus lor profituri și contribuabililor pierderi. Aceste practici explică magnitudinea incredibilă a boom-ului din perioada 2004-2007 și a prăbușirii care a urmat. Acest rezultat nu a fost produs de capitalism, ci de clicile care au capturat parțial economia.

"Capitalismul" de Dâmbovița

În România, clicile (acea simbioză apărută după revoluție între creatorii de reguli și noile elite de afaceri) au capturat economia încă din decembrie 1989. Criza actuală din România este în primul rând expresia eșecului guvernelor de a instaura capitalismul. Economia de piață se bazează pe principiul că oamenii sunt liberi să exploateze oportunități și să evalueze riscuri în limite stabilite prin legi. Cei care reușesc sunt liberi să ia profiturile, iar cei care fac pierderi trebuie să plătească.

În România suntem departe de principiile la care m-am referit. **În primul rând**, întârzierea cu care au fost adoptate anumite reguli bune fac să lipsească antreprenorul adevărat. Sunt prea mulți antreprenori "de carton". Cu unele excepții, antreprenorul român a rămas cu trăsăturile pe care le-a identificat Gusti cu multe decenii în urmă: el se uită spre bugetul public așteptând să pice ceva.

Antreprenorul conectat la fondurile bugetare nu vede în orice o oportunitate, așa cum se întâmplă în capitalismul bazat pe piețe libere, ci vede oportunități în orice proiect bugetar. Unii dintre acești antreprenori sunt clienți politici.

Ei nu se îmbogățesc din riscurile pe care și le asumă pe banii proprii, cum ar fi normal, ci din "alocările" care îi favorizează în raport cu alții. Proverbul "spune-mi cu cine umbli ca să-ți spun cine ești" funcționează și în varianta "spune-mi cine este la putere ca să îți spun cine câștigă licitațiile pentru proiectele finanțate din bani publici".

În al doilea rând, acești antreprenori "de carton" nici nu evaluează și nici nu-și asumă vreun risc de contrapartidă. Ei sunt la adăpost. Chiar dacă plătește cu întârziere, bugetul până la urmă plătește.

Plătește însă un preț suficient cât să acopere și perioada de întârziere. Această dobândă implicită este inflaționistă. Dar plătitorul de impozite este captiv, nu are ce să facă. Antreprenorii conectați la bugetul public reflectă mai degrabă un defect al aparatului de stat decât caracterul malefic al afacerilor lor.

În al treilea rând, ceilalți antreprenori care își asumă riscuri nu sunt în mod necesar liberi să ia profiturile. Profiturile estimate pentru investițiile de astăzi ar putea pur și simplu să nu se materializeze din cauza schimbărilor prea dese ale sistemului de impozitare.

În sfârșit, în economia României nu toți cei care fac pierderi suportă consecințe. În relația cu statul continuă să opereze restricțiile bugetare slabe. Multe entități de stat, sau chiar private dacă sunt too big to fail, sunt salvate de stat ex post. Firmele au arierate către bugetul public de aproape 3,3 procente din PIB, cea mai mare parte venind de la companiile de stat. Dar, parțial, aceste arierate se șterg din când în când, sub diferite pretexte...

Va deveni evident că politicienii români au fost lipsiți de viziune când au permis regulilor să rămână neclare, incoerente și favorizante ale unor interese speciale.

În România, sistemul economic construit începând din 1990 încoace a fost în mod eronat denumit capitalism. Aceasta este cea mai mare iluzie colectivă pe care au trăit-o românii. Punerea capitalismului la locul său rămâne cea mai mare provocare a României, așa cum a devenit pentru întreaga lume. Dar ar reuși un guvern care și-ar asuma în mod deschis acest obiectiv să învingă clicile economice din România?